

Zaak C-420/24

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

11 juni 2024

Verwijzende rechter:

Curte de Apel Iași (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 mei 2024

Appellant en verzoeker in eerste aanleg:

Sindicatul Drumarilor „Elie Radu”, in naam en voor rekening van zijn lid BZ

Verweerder in eerste aanleg en geïntimeerde:

Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA – Direcția Regională de Drumuri și Poduri Iași

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Hoger beroep in het kader van een arbeidsrechtelijk geschil over de uitlegging van het begrip „arbeidstijd”.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Krachtens artikel 267 VWEU wordt verzocht om uitlegging van artikel 2, punt 1, en artikel 6, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd (hierna: „richtlijn 2003/88”) en van artikel 31, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”).

Prejudiciële vragen

1) Moet artikel 2, punt 1, van richtlijn [2003/88] aldus worden uitgelegd dat de tijd die een werknemer, buiten de normale uren, besteedt aan de reis naar een andere dan zijn vaste of gebruikelijke werkplek om er zijn werkzaamheden of functie uit te oefenen overeenkomstig de instructies van zijn werkgever, alsook de tijd die hij besteedt aan de terugreis, deel uitmaken van de „arbeidstijd”?

2) Moeten artikel 31, lid 2, van het [Handvest] en artikel 6, eerste alinea, onder b), van richtlijn [2003/88] aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan de tijd die een werknemer besteedt aan de reis naar een andere dan zijn vaste of gebruikelijke werkplek om er zijn werkzaamheden of functie uit te oefenen overeenkomstig de instructies van zijn werkgever, en de tijd die hij aan de terugreis besteedt, buiten beschouwing worden gelaten wanneer wordt bepaald of de drempel van de gemiddelde wekelijkse arbeidstijd wordt bereikt om het aantal uren te berekenen overeenkomstig de nationale definitie van overwerk op grond waarvan uitsluitend „arbeid verricht buiten de normale wekelijkse arbeidstijd” als overwerk wordt beschouwd?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht en rechtspraak van het Hof

Artikel 2, punt 1, en artikel 6, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2003/88.

Artikel 31, lid 2, van het Handvest.

Rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”), met name: arresten van 10 september 2015, *Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras*, C-266/14, EU:C:2015:578; 21 februari 2018, *Matzak*, C-518/15, EU:C:2018:82; en 3 oktober 2000, *Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap)*, C-303/98, EU:C:2000:528.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Codul muncii (Roemeens arbeidswetboek), artikel 111 (dat in wezen bepaalt dat de tijd dat een werknemer werkzaamheden verricht, ter beschikking van de werkgever staat en zijn taken en werkzaamheden uitvoert, arbeidstijd is), artikel 112 (dat in wezen bepaalt dat voor voltijdwerknemers de normale arbeidstijd acht uren per dag en veertig uren per week bedraagt), artikel 120 (dat in wezen bepaalt dat arbeid die buiten de in artikel 112 vastgestelde normale wekelijkse arbeidstijd wordt verricht, als overwerk wordt beschouwd), artikel 43 (op grond waarvan arbeid op een andere dan de contractuele werkplek de tijdelijke uitoefening, op instructie van de werkgever, vormt van werkzaamheden of taken door de werknemer die overeenkomen met werkzaamheden buiten zijn werkplek) en artikel 44, lid 2 (op grond waarvan een werknemer die op een andere dan zijn contractuele werkplek werkt, recht heeft op betaling van zijn reis- en verblijfkosten en een verplaatsings toeslag).

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 BZ is als werknemer in loondienst bij de Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA – Direcția Regională de Drumuri și Poduri Iași (Nationale maatschappij voor het beheer van de wegeninfrastructuur – Regionale directie bruggen en wegen Iași, Roemenië; hierna: „DRDP Iași” of „verweerster”). Door zijn functie moet hij naar meerdere plaatsen reizen om er controles uit te voeren op de bouwplaatsen.
- 2 In juni 2021 heeft BZ op verzoek van zijn werkgever, DRDP Iași, verschillende reizen naar verschillende bouwplaatsen gemaakt om er controles uit te voeren. De reizen werden gemaakt met een personenauto die door de werkgever ter beschikking werd gesteld en gewoonlijk door een chauffeur werd bestuurd. De werkgever heeft echter geweigerd om BZ de 31,5 uren overwerk te betalen die deze reizen met zich brachten.
- 3 Daarom heeft de Sindicat Drumarilor „Elie Radu” (vakbond voor werknemers in de sector wegenbouw „Elie Radu”; hierna: „verzoeker”) namens en voor rekening van zijn lid BZ beroep ingesteld bij de Tribunal Iași (rechter in eerste aanleg Iași, Roemenië), waarbij hij in wezen heeft verzocht te erkennen dat BZ in juni 2021 31,5 uren overwerk had verricht en verweerster DRDP Iași te veroordelen tot betaling van de vergoedingen voor dat overwerk.
- 4 De Tribunal Iași heeft het beroep bij vonnis van 20 juli 2022 verworpen en in wezen geoordeeld dat de tijd die werd besteed aan de eigenlijke reis, met de personenauto, geen arbeidstijd is, noch overeenkomstig de nationale regeling noch overeenkomstig richtlijn 2003/88.
- 5 Verzoeker heeft tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter en heeft deze laatste verzocht het Hof te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van het begrip „arbeidstijd” als bedoeld in richtlijn 2003/88.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

- 6 Volgens verzoeker moet de tijd die nodig is om op verzoek van de werkgever naar een andere plaats te reizen om er werkzaamheden uit te voeren, worden aangemerkt als arbeidstijd in de zin van artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88.
- 7 Verweerster heeft aangevoerd dat het niet nodig was zich tot het Hof te wenden, omdat de nationale wettelijke regeling duidelijk is, in die zin dat arbeidstijd enkel die tijd is waarin de werknemer zijn arbeid verricht. Volgens verweerster is het arrest van het Hof in zaak C-266/14 in casu niet van toepassing, aangezien die zaak werknemers betrof die geen vaste of gebruikelijke werkplek hadden. BZ heeft echter wel een vaste werkplek, te weten de zetel van DRDP Iași.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 8 Wat de eerste prejudiciële vraag betreft, merkt de verwijzende rechter om te beginnen op dat de uitkomst van het hoger beroep afhangt van hoe de tijd juridisch wordt gekwalificeerd die de werknemer besteedt aan de reis naar een andere plaats op verzoek van zijn werkgever om, in het kader van het begrip „arbeid op een andere dan de contractuele werkplek”, op verzoek en ten behoeve van de werkgever werkzaamheden uit te voeren, bovenop de normale arbeidstijd.
- 9 De verwijzende rechter benadrukt dat de nationale rechtspraak op dit punt niet eenduidig is. Sommige rechters waren namelijk van oordeel dat de tijd die een werknemer besteedt aan de reis naar een andere dan zijn contractuele werkplek niet onder het begrip „arbeidstijd” kan worden begrepen, terwijl andere rechters net het tegenovergestelde hebben beslist.
- 10 In dit verband merkt de verwijzende rechter op dat het arrest van 10 september 2015, *Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras (C-266/14)*, geen einde heeft gemaakt aan de verschillen in nationale rechtspraak wat betreft de kwalificatie van de arbeidstijd die de werknemer besteedt aan de reis op verzoek van de werkgever in het geval van een werknemer met een vaste werkplek, zoals in casu het geval is.
- 11 Bijgevolg bestaat er volgens de verwijzende rechter voortdurend een aanzienlijk risico dat artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88 verschillend wordt toegepast, hetgeen afbreuk doet aan de eenheid en de voorrang van het Unierecht, aangezien het begrip „arbeidstijd” een autonoom begrip van dat recht is.
- 12 De verwijzende rechter is van mening dat in casu het arrest van 3 oktober 2000, *Sindicato de Médicos de Asistencia Pública (Simap) (C-303/98)*, van overeenkomstige toepassing is. Daarin heeft het Hof geoordeeld dat het feit dat richtlijn 93/104 geen definitie bevat van het begrip overuren, dat alleen in artikel 6 ervan betreffende de maximale wekelijkse arbeidstijd is genoemd, niet wegneemt dat gewerkte overuren onder het begrip „arbeidstijd” in de zin van de richtlijn vallen. De richtlijn maakt immers geen onderscheid naargelang die arbeidstijd al dan niet in het kader van de normale uren wordt volbracht.
- 13 De verwijzende rechter wijst er tevens op dat in het arrest van 15 juli 2021, *Eyjólfur Orri Sverrisson/IJslandse Staat, E-11/20*, het Hof van Justitie van de EVA-Staten (hierna: „EVA-Hof”) heeft geoordeeld dat „[d]e tijd die een werknemer [...] nodig heeft om te reizen naar een andere plaats dan zijn vaste of gebruikelijke werkplek om er zijn werkzaamheden of functie uit te oefenen, zoals verlangd door zijn werkgever, [...] ‚arbeidstijd’ [vormt] in de zin van artikel 2, lid 1, van richtlijn 2003/88 [...]”. Aangezien de bevoegdheid van het EVA-Hof evenwel geen betrekking heeft op de lidstaten van de Unie, is een autonome uitlegging van het Hof op dit punt geboden.
- 14 Volgens de verwijzende rechter kan het antwoord op de gestelde vragen niet duidelijk worden afgeleid uit de bestaande rechtspraak van het Hof, aangezien in

de nationale rechtspraak vaststaat dat de uitspraak in zaak C-266/14 niet kan worden toegepast in geval van werknemers met een vaste werkplek.

- 15 De verwijzende rechter herinnert eraan dat DRDP Iași in casu in haar verweer heeft aangevoerd dat BZ tijdens de reistijd geen enkele arbeid had verricht, niet ter beschikking van de werkgever stond en zijn taken en werkzaamheden niet had uitgevoerd. BZ heeft daarentegen aangevoerd dat hij gedurende de hele reis ter beschikking van de werkgever stond en zich niet met zijn eigen zaken kon bezighouden.
- 16 Met betrekking tot de uiteenlopende standpunten van de partijen benadrukt de verwijzende rechter dat het Hof in het arrest van 10 september 2015, *Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras (C-266/14)*, heeft geoordeeld dat „de mogelijkheid voor de werknemers om hun tijd vrijer te besteden en zich met hun eigen zaken bezig te houden, er daarentegen op wijst dat die tijd geen arbeidstijd in de zin van richtlijn 2003/88 is”.
- 17 Volgens de verwijzende rechter lijdt het, wat de aan de werknemer opgelegde lasten betreft, geen twijfel dat de reis over relatief grote afstanden, van vaak meer dan honderd kilometer, in het Roemeense wegverkeer, waar op sommige plaatsen een maximumsnelheid van 50 km/u geldt, inbreuk maakt op het recht van de werknemer om zich met zijn eigen zaken bezig te houden, aangezien dit een wijziging van de dagelijkse werktijden en routines vereist. In casu heeft de werkgever enkel de overuren erkend en betaald die voortvloeiden uit het daadwerkelijk verrichten van arbeid op de bouwplaatsen waarnaar de werknemer was uitgezonden, maar heeft hij de in het verkeer doorgebrachte uren niet als arbeidstijd erkend. Bij het verlaten van de [andere] plaats [dan zijn contractuele werkplek] na afloop van zijn arbeidstijd kan de werknemer echter zijn gebruikelijke gezins- en sociale leven niet hervatten, aangezien hij vele uren in het verkeer moet doorbrengen om naar zijn woning terug te keren, rekening houdend met het feit dat hij de volgende dag volgens zijn gebruikelijke werkrooster moet werken. Bijgevolg draagt de werknemer de last die uit geografisch en temporeel oogpunt voortvloeit uit de instructie van de werkgever om zijn werkzaamheden op een andere plaats uit te voeren.
- 18 In dit verband herinnert de verwijzende rechter eraan dat het Hof in zijn arrest van 10 september 2015, *Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras (C-266/14)*, heeft geoordeeld dat „de [...] werknemers [...] gedurende de tijd die nodig is om de reis te maken – die meestal niet kan worden verkort – niet vrij over hun tijd kunnen beschikken en zich niet met hun eigen zaken kunnen bezighouden, zodat zij ter beschikking van hun werkgevers staan”.
- 19 Met de tweede prejudiciële vraag wordt beoogd verduidelijking te krijgen over hoe artikel 6, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2003/88 moet worden toegepast in verband met de nationale regeling waarin overwerk enkel wordt omschreven als „arbeid die wordt verricht” buiten de normale arbeidstijd, die volgens het nationale recht acht uren per dag en veertig uren per week bedraagt.

- 20 De verwijzende rechter merkt op dat richtlijn 2003/88, door haar tweedeling van de tijd van werknemers in arbeids- en rusttijd, de werkgever twee hoofdverplichtingen oplegt, te weten de verplichting om de arbeidstijd in acht te nemen en de verplichting om de rusttijd in acht te nemen. De Roemeense wettelijke regeling biedt echter geen oplossing voor gevallen waarin de reizen naar een andere dan de contractuele werkplek lange tijd in beslag nemen en zich na elkaar binnen eenzelfde week herhalen. In casu heeft BZ gedurende acht dagen, van 8 tot en met 15 juni 2021, meer dan 1 500 km gereisd over het Roemeense wegennet in een geografisch gebied waar geen snelwegen zijn, maar enkel nationale of provinciale wegen. Bovendien wordt aan de werkgever geen enkele beperking opgelegd wat betreft het aantal reizen of het aantal kilometers dat eenzelfde werknemer die op een andere dan zijn contractuele werkplek moet werken, in een referentietijdvak van zeven dagen ten hoogste mag afleggen.
- 21 Volgens artikel 6, eerste alinea, onder b), van richtlijn 2003/88 mag de gemiddelde arbeidstijd in elk tijdvak van zeven dagen, inclusief overwerk, niet meer dan achtenveertig uren bedragen. Evenzo heeft iedere werknemer overeenkomstig artikel 31, lid 2, van het Handvest, recht op een beperking van de maximumarbeidsduur en op dagelijkse en wekelijkse rusttijden.
- 22 Gelet op het feit dat het aan de lidstaten staat om de nuttige werking van het Unierecht te verzekeren en de inachtneming van de maximumarbeidsduur van werknemers te waarborgen, is de verwijzende rechter dus van mening dat uitlegging door het Hof van de in casu toepasselijke regels van Unierecht noodzakelijk is.